

Asia: VN/19527/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi henkilöön liittyvää irtisanomisperustetta koskevan lainsäädännön muuttamisesta (työsopimuslain ja merityösopimuslain muuttaminen)

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta

Työllisyysrahasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Työllisyysrahasto ei ota kantaa lainsäätäjän tahtotilaan laskea irtisanomiskynnystä, vaan lausuu lakimuutoksen vaikutuksista Työllisyysrahaston toimintaan.

Vaikutukset Työllisyysrahaston yhteensovittamasta koskevaan toimeenpanoon

Työllisyysrahaston tehtävänä on työttömyyspäivärahan ja työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä maksettavan korvauksen yhteensovitus. Työsopimuslain 12 luvun 3 §:n mukaan työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä maksettavasta korvauksesta on vähennettävä 75 prosenttia työntekijälle maksetusta työttömyysturvalaissa tarkoitetusta ansiopäivärahasta. Käsitellessään työsuhteen päättymisriita-asiaa tuomioistuimen on kuultava Työllisyysrahastoa ja velvoitettava työnantaja maksamaan vähennetty rahamäärä Työllisyysrahastolle. Riita-asian osapuolet voivat pyytää Työllisyysrahaston kommenttia päättämiskorvausta koskevasta sovintosopimusluonnoksesta. Työnantaja vastaa siitä, että korvauksesta vähennetty rahamäärä suoritetaan Työllisyysrahastolle. Näin vähennetty rahamäärä palautuu ansiopäivärahan rahoitusjärjestelmään.

Lakimuutosten tarkoituksena on madaltaa irtisanomiskynnystä henkilöön liittyvissä irtisanomisissa. Esityksessä irtisanomiskynnyksen tasoa kuvaa se, että irtisanomiskynnyks ylittyy, jos työnantajalta ei voida enää kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista irtisanomisaikaa pidempään. Irtisanomiskynnyksen ylittymistä arvioitaessa otettaisiin huomioon mm. menettelyn tai työnteoedellytysten muuttumisen vakavuus. Rahasto arvioi, että irtisanomiskynnyksen tason jäädessä näiden ilmausten varaan irtisanomiskynnyksen taso voi jäädä epäselväksi.

Irtisanomiskynnyksen tason määrittäminen jää rahaston arvion mukaan suurelta osin tulevan oikeuskäytännön varaan. Lakimuutos voi lisätä oikeudellista epävarmuutta useiksi vuosiksi eteenpäin ja tätä kautta lisätä myös työsuhteen päättämisiiriitoja.

Esityksen mukaan työntekijästä johtuvan irtisanomisen helpottaminen lisäänee sekä irtisanomisia että rekrytointeja. Esitys ei kuitenkaan sisällä arviota irtisanomisten määrän lisääntymisestä.

Esityksessä arvioidaan, että ehdotetut säännökset voivat vähentää irtisanottujen työntekijöiden tarvetta ja halukkuutta riitauttaa irtisanomisia, mutta irtisanomisten määrän lisääntyminen vaikuttaisi vastakkaisella tavalla. Työsuhteen päättymisiiriitojen määrä vaikuttaa suoraan myös Työllisyysrahastolle tulevien tuomioistuinten lausumapyyntöjen ja sopimusosapuolten sopimuskommenttipyyntöjen määrään.

Työllisyysrahaston arvion mukaan esityksellä voi olla vaikutusta Työllisyysrahaston työmäärään yhteensovitus tehtävän osalta, mutta vaikutus ei todennäköisesti ole suuri. Työllisyysrahasto arvioi, että sille saapuvien lausumapyyntöjen ja sopimuskommenttipyyntöjen määrä pysyisi todennäköisesti samana tai jopa hieman lisääntyisi uuden lainsäädännön voimaantulon jälkeen. Pitkällä aikavälillä määrä voi kuitenkin laskea oikeustilan vakiintuessa oikeuskäytännön myötä. Työsuhteen päättymisiiridat saattaisivat kuitenkin entistä useammin ratketa työntajan hyväksi, jolloin työnantaja ei olisi veloitettu maksamaan korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä eikä myöskään vähennystä Työllisyysrahastolle.

Vaikutukset muutosturva- ja omavastuunmaksuihin

Työllisyysrahasto määrää muiden edellytysten täytyessä muutosturvamaksun työnantajalle, joka on irtisanonut 55 vuotta täyttäneen työntekijän työsopimuksen tuotannollisella tai taloudellisella perusteella. Muutosturvamaksulla rahoitetaan muutosturvapakettia. Muutosturvapaketti koostuu työvoimaviranomaisen irtisanotulle työntekijälle järjestämästä kahden kuukauden palkkaa vastaavasta muutosturvakoulutuksesta ja Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan irtisanotulle työntekijälle maksamasta yhden kuukauden palkkaa vastaavasta muutosturvarahasta. Myös työnantajan työttömyysturvan omavastuunmaksu tulee määrättäväksi pääasiassa tuotannollisissa tai taloudellisissa irtisanomistilanteissa.

Esityksessä ei ole arvioitu vaikutuksia tuotannollisilla tai taloudellisilla irtisanomisperusteilla tapahtuviin irtisanomisiin. Voidaan kuitenkin olettaa, että tällä hetkellä työnantajat irtisanovat muutosneuvotteluiden myötä myös sellaisia työntekijöitä, joiden kohdalla työnantajalla on myös henkilöön liittyviä irtisanomisperusteita, mutta irtisanominen henkilöperusteilla koetaan riskialttiiksi. Henkilöperusteisen irtisanomiskynnyksen madaltaminen saattaa johtaa myös siihen, että työnantaja irtisanoo työntekijän henkilöperusteella tilanteessa, jossa perusteet tuotannolliselle tai taloudelliselle irtisanomiselle eivät välttämättä ole riittäviä.

Esityksessä ei ole arvioitu sitä, voivatko työsuhteiden päättämiset tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla vähentyä siitä syystä, että työsopimuksen irtisanominen henkilöön liittyvällä perusteella olisi jatkossa helpompaa ja työnantaja saattaisi valita aiempaa useammin irtisanomisperusteeksi henkilöön liittyvät syyt eikä tuotannollisia tai taloudellisia perusteita.

Työllisyysrahasto arvioi, että ehdotetut muutokset saattavat vaikuttaa siten, että työnantaja valitsee entistä useammin työsopimuksen päättämisperusteeksi henkilöön liittyvät syyt taloudellisten tai tuotannollisten syiden sijaan. Tuotannollisten ja taloudellisten irtisanomisten vähentyminen vähentäisi myös Työllisyysrahaston määräämiä muutosturva- ja omavastuumaksuja. Työntekijä ei ole oikeutettu muutosturvapakettiin, jos työsuhde päätetään tuotannollisen tai taloudellisen perusteen sijaan henkilöön liittyvästä syystä.

2. Asiallisen syyn vaatimus ja sen täsmentäminen (luonnoksen 7 luvun 2 §:n 1 momentti)

-

3. Kokonaisarvioinnin perusteet (luonnoksen 7 luvun 2 §:n 2 momentti)

-

4. Uudelleensijoitusvelvollisuutta koskeva muutos (luonnoksen 7 luvun 2 §:n 3 momentti)

-

5. Varoittamista koskevat muutokset (luonnoksen 7 luvun 2 b §)

-

6. Merityösopimuslain muuttaminen

-

7. Muut huomiot

-

Metsämäki Janne
Työllisyysrahasto

Aho Emma
Työllisyysrahasto